

MICHAEL FAHRES ZOEKT NIEUWE WEGEN

„Minimal” in première
op STAMP-concert

(Door Gijs Tra)

UTRECHT — „Ik vind de „klassieke” muziek eigenlijk niet interessant. Ik ben van oorsprong concertblok-fluitist, ik heb zo rond 1970 concerten gespeeld voor verschillende Duitse omroepen. Het gebied wat me het meeste interesseerde was de periode tussen de Renaissance en Barok, met name Gesualdo.

Via die composities van Gesualdo, die eigenlijk al in de richting gaan van twaalftoonstukken, ben ik regelrecht overgeswitcht naar Schönberg en de muziek van de 20e eeuw. Ik heb altijd een behoefte gehad aan experimentele muziek, ook elektronische muziek. Dan kom je vanzelf zo'n beetje op die Stockhausenlijn terecht”.

De Duitse componist Michael Fahres woont en werkt al vanaf 1973 in Utrecht, waar hij toen kwam studeren aan het Sonologisch Instituut. Verder studeerde Fahres literatuurwetenschap, filosofie en muziekwetenschap en hield zich vanaf 1971 meer met componeren bezig. Hij werkte toen onder meer in Erlangen met een groep technici aan de ontwikkeling van elektronische muziek.

Sinds 1976 is Michael Fahres studeleider van de CEM-studio aan het Utrechtse Conservatorium, waar men zich eveneens met elektronische muziek bezig houdt. Hij kreeg voor zijn werk verschillende subsidies en compositie-opdrachten, onder meer van CRM.

HARRY SPARNAAY

Een van zijn laatste werken, „Minimal”, zal zondagavond in 't Hoogt te horen zijn tijdens het tweede STAMP-concert. Het programma van het tweede STAMP-concert wordt samengesteld door de Amsterdamse bas-klarinetist Harry Sparnaay, voor wie „Minimal” is geschreven en door wie het zal worden uitgevoerd.

„Ik ben op een gegeven moment gestopt met blokfluit spelen. Ik vond dat niet meer relevant in het hele cultuurleven. Je bent dan alleen maar bezig iets te reproduceren en dat ervaar ik niet als geëngageerd met je eigen tijd bezig zijn. Ik heb er behoefte aan om door middel van mijn produkten een bepaalde constructieve kritiek te geven.

Kunst van nu moet een spiegel van zijn tijd zijn. Ik denk wel dat die houding van mij ook iets te maken heeft met het feit dat ik uit Beieren kom, uit een van de meest conservatieve steden van Duitsland; uit een behoefte aan een soort tegenwicht”.

AFZETTEN

— Hoe moet ik me die constructieve kritiek voorstellen

MICHAEL FAHRES: Muziek als constructieve kritiek

„Ik ben niet alleen musicus. Omdat muziek niet altijd echt duidelijk informatie kan overbrengen, wil ik er andere dingen bij betrekken, zoals beelden, teksten enzovoort. Je wilt de mechanismen laten zien, je ertegen afzetten en dat kan het duidelijkst via een multimedia-aanpak.

„Ik vind het vaak een zwakte van kunst dat het vrijblijvend is; je kunt er gewoon naar kijken, zeggen: „Acht, het is kunst...” en weer weggaan. Mensen zijn met een televisie-manier van kijken en waarnemen

opgevoed en als je daar doorheen wilt komen, moet je heel erg duidelijk zijn.

„Maar je vormt ook met muziek een „spiegel van de tijd” als je gewoon aan bepaalde vernieuwingen werkt, probeert nieuwe ideeën in te brengen, bijvoorbeeld met computermuziek of minimal music, zoals in dit stuk.

OPSPLITSSEN

„Het vormt een onderdeel van twee stukken voor basklarinet, waarvan ik met het tweede nog bezig ben. Je kunt het opsplitsen in de vorm, namelijk die van de minimal music, en de keuze van het materiaal. In dat laatste opzicht verschilt dit stuk sterk van de meeste minimal music.

„Want wat gebeurt er met het materiaal? Als iemand een stuk voor bijvoorbeeld piano gaat schrijven, verkracht hij eigenlijk het instrument, omdat hij alleen bezig is zijn eigen ideeën op het instrument te toetsen. Met andere woorden, hij gebruikt de output van de piano, maar gaat geheel voorbij aan de informatie van het instrument zelf: de boventonen en andere elementen, waaruit een toon is opgebouwd.

ZWEVINGEN

„In „Minimal” staat één muzikaal probleem centraal: zwevingen. Wanneer treden zwevingen op tussen twee tonen, wanneer worden ze sneller of langzamer etc.? Ik heb daar eerst een uitgebreid onderzoek naar gedaan met behulp van alle mogelijke basklarinettonen, die ik op banden had staan.

De voorstelling is helemaal live, er is niets voorgeprogrammeerd. Met behulp van elektronica, die geleverd is door STEIN, en een speciaal door Harry Stubbe ontworpen automatisch slagwerk worden de intensiteit en de snelheid van bepaalde zwevingen voor het publiek duidelijk gemaakt.

BASKLARINET

„In dit eerste stuk voor Harry Sparnaay ligt de vorm nog vast, die heeft niets met het materiaal of de informatie van de basklarinet te maken. In het tweede stuk dat ik ga maken wil ik alle elementen zoals ritme, melodie, maar ook de vorm afhankelijk maken van het materiaal van de basklarinet. Maar dat vereist het ontwerpen van aparte apparatuur en uitgebreid onderzoek, want over dit soort dingen is nog niet zoveel bekend.

„Als ik mijn muziek een naam moet geven zou het akoestische of analytische muziek zijn, want over dat soort problemen gaat mijn muziek. Ik vind dat een belangrijke taak voor een componist: door middel van zijn composities het materiaal dat hij gebruikt verduidelijken, daarin inzicht verschaffen”.